

ODRA – TURYSTYCZNA MARKA WROCŁAWIA

Analiza źródeł wtórnych (Desk Research) przygotowana przez Beeline Research&Consulting
dla Wrocławskiej Organizacji Turystycznej

CZERWIEC 2024

<u>5 NAJWAŻNIEJSZYCH WNIOSKÓW</u>		2
	WSTĘP	5
01	RZeka i jej funkcje w mieście	8
02	CASE STUDIES – miasta położone nad rzekami	38
03	Turystyczne funkcje rzeki we Wrocławiu	28

5 NAJWAŻNIEJSZYCH WNIOSKÓW

1

Wrocławski Węzeł Wodny jest systemem wyjątkowym w skali europejskiej, nie mający swojego odpowiednika w Polsce. Stwarza on bardzo duże możliwości promocyjne, turystyczne i wizerunkowe.

2

Najpowszechniejszą i najbardziej dostępną dla turystów formą jest rekreacja nad rzeką. Nabrzeża Odry i pozostałych rzek stwarzają duże możliwości odpoczynku dla turystów i mieszkańców - od spacerów, poprzez wycieczki rowerowe, aż po spędzanie czasu w beach-barach lub pikniki na łonie natury.

3

Klasyczną atrakcją turystyczną miast przez które płyną rzeki są rejsy flotą rzeczną, które pozwalają na poznanie miasta od strony wody i obejrzenie w krótkim czasie większości ważnych zabytków. Turyści mogą też korzystać z dłuższych wycieczek, pływając na jednostkach różnej wielkości.

4

Bardzo duże możliwości rozwoju drzemią w spędzaniu czasu na łodziach, kajakach i SUP'ach. Ta forma jest popularna w wielu miastach położonych nad rzekami, ale we Wrocławiu wymagałaby pewnej rozbudowy infrastruktury (pomostów i miejsc do przeprowiania kajaków) oraz zapewnienia bezpieczeństwa przez nadzór nad zachowaniami użytkowników większych i szybszych jednostek wodnych, zwłaszcza motorówek.

5

Warto pamiętać, że wielu turystów poszukuje nad wodą możliwości odpoczynku w otoczeniu przyrody. To wymaga zachowania obszarów przyrodniczych chronionych przed nadmierną zabudową i hałasem. Dobrym przykładem takich rejonów są obszary Parku Wschodniego nad rzeką Oławą.

TURYSTYCZNY WYMIAR RZKI W MIEŚCIE

- W niniejszym raporcie chcemy się skupić na turystycznym wymiarze funkcjonowania rzek w mieście. Rzeki w miastach stwarzają turystom możliwość atrakcyjnego spędzania czasu i współtworzą charakter miast. Współczesne miasta coraz częściej inwestują w rozwój obszarów nadrzecznych, tworząc z nich atrakcyjne przestrzenie rekreacyjne, kulturalne i gastronomiczne.
- Rzeki oferują szeroki wachlarz możliwości rekreacyjnych, takich jak rejsy statkami wycieczkowymi, kajakarstwo, paddleboarding czy wędkowanie. Nie należy zapominać o najbardziej naturalnych formach spędzania czasu nad rzeką takich, jak spacer, wycieczki rowerowe, czy po prostu odpoczynek i relaks na brzegach rzeki.

RZKA DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW

- Pamiętać należy, że z możliwości stwarzanych przez rzekę korzystają w pierwszej kolejności mieszkańcy, a następnie turyści. Dlatego ważne jest zachowanie odpowiedniej równowagi w turystycznym wykorzystaniu rzeki, aby nie ograniczyć możliwości z jej korzystania przez samych mieszkańców, co powodowałoby napięcia i protesty społeczne.

Źródło: freepik.com

Źródło: Wrocław's Official Flickr

NADBRZEŻNE OBSZARY MIEJSCEM WYDARZEŃ KULTURALNYCH

- Nadbrzeżne promenady, parki i bulwary są miejscami relaksu i rekreacji dla turystów i mieszkańców. Są to przestrzenie, gdzie odbywają się różnorodne wydarzenia kulturalne, festiwale, koncerty na świeżym powietrzu czy targi rzemiosła i jedzenia. Takie miejsca są wizytówkami miast i stanowią ważny element ich tożsamości.

BEACH BARY, KAWIARNIE, RESTAURACJE NAD ODRA

- Obszary nad rzekami często są pełne restauracji, kawiarni i beach-barów z pięknymi widokami na wodę. Oferują możliwość spędzenia czasu przy napojach i jedzeniu. Ponadto, organizowane są tam koncerty oraz różnego rodzaju targi i festiwale kulinarne, które przyciągają smakoszy.

RZEKI – ŚWIADKOWIE HISTORII

- Rzeki często mają bogatą historię i są świadkami wielu ważnych wydarzeń. Miasta mogą organizować wystawy i wycieczki tematyczne związane z rzeką, przybliżające turystom dziedzictwo kulturowe i historyczne miasta.

NATURALNY RAJ MIŁOŚNIKÓW PRZYRODY

- Rzeki i ich ekosystemy są atrakcyjne dla turystów zorientowanych na kontakt z przyrodą. Programy edukacyjne, wycieczki przyrodnicze i obserwacje dzikiej fauny i flory są doskonałymi sposobami na promowanie świadomości ekologicznej i zachęcanie do ochrony środowiska naturalnego.

KOMUNIKACJA WODNA

- Rzeki mogą pełnić funkcję szlaków komunikacyjnych, umożliwiając turystom zwiedzanie miasta z innej perspektywy. Wodny transport publiczny, jak tramwaje czy taksówki wodne, stanowi ciekawą alternatywę dla tradycyjnych środków transportu, przyciągając turystów swoją niecodziennością.

POTENCJAŁ ROZWOJU ATRAKCJI TURYSTYCZNYCH

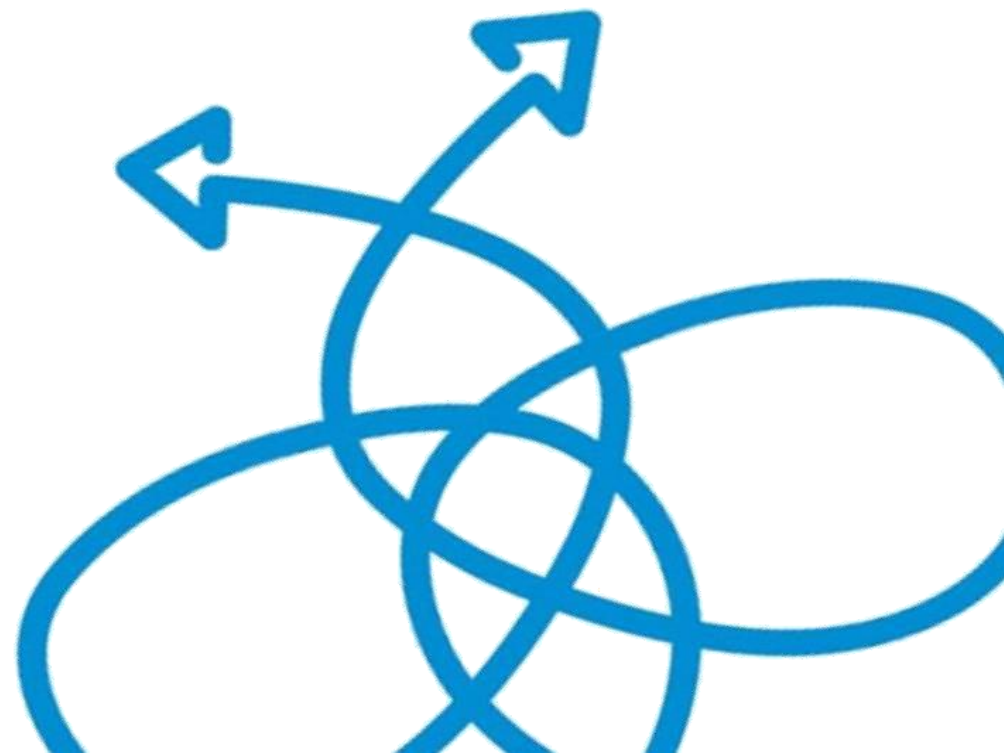
- Wrocław już dziś oferuje wiele turystycznych możliwości wynikających z obecności rzeki Odry i jej dopływów w mieście. Niniejszy raport pokazuje potencjał ich rozwoju lub stworzenia nowych atrakcji dla turystów w oparciu o możliwości oferowane przez rzeki.

Źródło: freepik.com

CZĘŚĆ I

RZKA I JEJ FUNKCJE W MIEŚCIE

FUNKCJE RZEK W KONTEKŚCIE MIEJSKIM

Od zarania dziejów rzeki pełnią kluczową rolę w życiu ludzi. To przy ich brzegach rozwinęły się pierwsze cywilizacje, a woda rzeki zapewniała nie tylko podstawowe środki do życia, takie jak żywność i wodę, ale także nawadniała pola, umożliwiała transport oraz chroniła przed niebezpieczeństwami. Miasta od wieków wybierały doliny rzeczne jako swoje naturalne siedziby, korzystając z korzyści płynących z dostępu do rzeki. Wraz z rozwojem społeczeństwa, funkcje rzek także podlegają ewolucji. Dziś rzeki w miastach pełnią wiele zróżnicowanych ról, od komunikacyjnych po rekreacyjne, stając się integralnym elementem życia miejskiego. Najważniejsze funkcje rzek w kontekście miejskim to:

- **Funkcja przestrzenna**, która prezentuje rzekę jako ważny element krajobrazu miejskiego oraz ukazuje jej rolę w strukturze miasta. Kluczowe jest tu zagospodarowanie przestrzeni nad rzeką, architektura budynków, nabrzeża oraz inne elementy urbanistyczne.
- **Funkcja komunikacyjna**, wykorzystuje rzekę jako środek transportu wodnego. Transport taksówkami wodnymi, statkami pasażerskimi czy tramwajami wodnymi ułatwia poruszanie się po mieście i tworzy alternatywne trasy komunikacyjne dla turystów.
- **Funkcja przyrodnicza** skupia się na zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego rzeki oraz jej otoczenia. Renaturyzacja rzek, odbudowa naturalnych brzegów oraz promowanie kontaktu z naturą są istotne dla ekoturystyki i zachowania bioróżnorodności.
- **Funkcja kulturotwórcza** obejmuje organizację wydarzeń kulturalnych, festiwali, imprez artystycznych oraz gastronomicznych na terenach nad rzeką. Rzeka staje się sceną dla różnorodnych wydarzeń, przyciągając mieszkańców i turystów.
- **Funkcja rekreacyjna**, która koncentruje się na możliwościach aktywnego wypoczynku i relaksu nad rzeką. Miejsca takie jak kąpieliska, tereny do wędkowania, oraz obiekty gastronomiczne przyciągają osoby szukające odpoczynku.
- **Funkcja sportowa** umożliwia uprawianie różnorodnych sportów wodnych na rzece. Łodzie, kajaki, SUPy oraz inne sprzęty do pływania oferują aktywny wypoczynek. Organizacja zawodów sportowych oraz szkoleń przyciąga zarówno amatorów, jak i profesjonalistów.

- Funkcja przestrzenna, czyli obecność rzek w krajobrazie miejskim to element determinujący wizerunek miasta i sposób postrzegania go przez mieszkańców i turystów. To, jak rzeka istnieje w mieście wpływa na percepcję całej przestrzeni miejskiej, co obejmuje zagospodarowanie przestrzeni nadbrzeżnych, architekturę otaczających budynków oraz tworzenie przestrzeni publicznych, takich jak parki, promenady i bulwary. Rzeka, jako integralna część miejskiego krajobrazu, nadaje mu unikalny charakter i atrakcyjność.
- Zarządzanie funkcją przestrzenną opiera się na harmonijnym połączeniu naturalnych walorów rzeki z elementami architektonicznymi i urbanistycznymi, co wpływa na wiele innych aspektów funkcjonowania miasta, w tym rekreację, turystykę, biznes, aktywności kulturalne etc. Układ przestrzenny z udziałem rzeki jest z reguły inny w różnych częściach miasta, realizując potrzeby interesariuszy społecznych z danej okolicy. Istotne jest jednak bardzo uważne i świadome projektowanie przestrzeni miejskiej w kluczowych punktach miasta, zwłaszcza z punktu widzenia turystyki, która jest tematem tego opracowania. Decyzje planistyczne powinny uwzględniać także wpływ i konsekwencje dla turystyki, w tym również postrzeganie miasta przez turystów i możliwość korzystania z walorów stwarzanych przez rzekę. Trzeba tutaj zauważyć, że Wrocław do tej pory w niewielkim stopniu podkreślał wyjątkowość Odry w swojej komunikacji wizerunkowej, choć często Odra w naturalny sposób pojawiała się w różnych materiałach na temat Wrocławia.
- Jednym z problemów związanych z funkcją reprezentacyjną rzek jest zabudowywanie nabrzeży i otoczenia rzeki, co często niestety wpływa na pogorszenie jakości krajobrazu, ogranicza dostęp do rzeki mieszkańcom i turystom, a nawet prowadzi do degradacji ekosystemów rzecznych. Korzyści wynikające z odpowiedniego zagospodarowania przestrzeni nad rzeką są liczne: estetyczne nabrzeża zwiększają atrakcyjność turystyczną miasta, zachęcają do spędzania czasu nad rzeką, promują zdrowy styl życia (uprawianie sportu, szczególnie bieganie lub jazda na rowerze) oraz pełnią ważną rolę ekologiczną.
- Tworzenie i zarządzanie przestrzenią nad rzeką wymaga równowagi między rozwojem urbanistycznym a ochroną środowiska, angażując różnorodnych interesariuszy, w tym deweloperów, urbanistów, ekologów i lokalne społeczności. Funkcja reprezentacyjna rzek może skutecznie działać zarówno w dużych metropoliach, jak i mniejszych miastach, gdzie rzeka pełni rolę lokalnego centrum rekreacyjnego i kulturalnego. Przemysłane zagospodarowanie rzeki jako elementu reprezentacyjnego przyczynia się do zrównoważonego i estetycznego rozwoju miejskiej przestrzeni.

FUNKCJA PRZESTRZENNA - PRZYKŁADY

KRAKÓW

- Krakowskie bulwary stanowią bardzo atrakcyjne miejsce dla turystów, jak i mieszkańców. Pełniąc funkcję przestrzeni rekreacyjnej i aktywności, przyciągają licznych odwiedzających, którzy chcą cieszyć się krajobrazami nadwiślańskimi. Dają możliwość organizacji pikników, relaksu na rozłożonych kocach lub bezpośrednio na trawie.
- Szczególną atrakcją dla miłośników rowerów lub rolek jest Wiślańska Trasa Rowerowa, która biegnie właśnie przez krakowskie bulwary.
- Na przybrzeżnych trasach można także spotkać wielu biegaczy. Szczególnie atrakcyjny wydaje się zwłaszcza Bulwar Czerwieński, oferujący wyjątkowy widok na Zamek Królewski na Wawelu. Podkreślić należy, że w większości jest to obszar zielony, dostępny dla wszystkich chętnych relaksu na trawie.

Bulwary w Krakowie, <https://karnet.krakowculture.pl/747-krakow-bulwary-wislane>

FUNKCJA PRZESTRZENNA - PRZYKŁADY

GORZÓW WIELKOPOLSKI

Bulwary w Gorzowie Wielkopolskim, <https://mapadotacji.gov.pl/projekty/682520/>

- Rewitalizacja bulwaru w Gorzowie Wielkopolskim, podzielonego na strefy relaksu, wypoczynku, atrakcji i wydarzeń kulturalnych, przyczyniła się do ożywienia przestrzeni publicznej, stając się atrakcyjnym miejscem zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Niestety projektując przestrzeń zapomniano o zapewnieniu odpowiedniej proporcji terenów zielonych, wykładając prawie całą przestrzeń kostką.

FUNKCJA PRZESTRZENNA - PRZYKŁADY

BILBAO

- Bilbao to przykład miasta, które wykorzystało potencjał rzeki jako kluczowego elementu transformacji urbanistycznej. Innowacyjne podejście do zarządzania miastem przyczyniło się do przekształcenia przemysłowego obszaru w dynamiczne centrum turystyczne. Fenomen "efektu Bilbao" stał się inspiracją dla innych miast, które pragną dokonać podobnej metamorfozy.
- Rzeka w Bilbao odgrywa istotną rolę jako ośrodek życia miejskiego i atrakcyjny punkt dla turystów. Muzeum Guggenheima, będące symbolem miasta, wyróżnia się swoją charakterystyczną architekturą, znajdując się nad brzegiem rzeki, co podkreśla centralne położenie rzeki w urbanistycznym krajobrazie Bilbao.

Bilbao, <https://architectuul.com/architecture/guggenheim-museum-bilbao>

FUNKCJA PRZESTRZENNA - PRZYKŁADY

BREDA

Breda, <https://cities-today.com/the-river-project-turning-breda-from-grey-to-green/>

- Breda to miasto, które przeszło rewitalizację rzeki, co przyczyniło się do zwiększonego zainteresowania miastem oraz różnorodnymi atrakcjami wodnymi. Ta odnowa przestrzeni nad rzeką stała się źródłem nowego życia dla miasta, przyciągając mieszkańców i turystów do korzystania z atrakcji wodnych oraz innych udogodnień nad brzegiem rzeki.
- Rzeka w Bredzie płynie przez historyczne centrum, co pozwala organizować wycieczki wodne prezentujące najważniejsze zabytki Bredy takie jak Zamek czy gotycki kościół Grote Kerk.
- Możliwe jest również wypożyczenie łodzi, kajaka czy SUP'a i samodzielne zwiedzanie Bredy, pozwalające na dopłynięcie w miejsca niedostępne z lądu.

FUNKCJA KOMUNIKACYJNA

- Funkcja komunikacyjna rzek w krajobrazie miejskim dotyczy oczywiście wykorzystywania rzeki jako środka transportu wodnego. Rejsy taksówkami wodnymi, statkami pasażerskimi czy tramwajami wodnymi tworzą alternatywne trasy turystyczne, umożliwiające poznanie miasta z nowej perspektywy. Podczas takiego rejsu trwającego od kilkudziesięciu minut do kilku godzin, można poznać bardzo duży obszar miasta i dowiedzieć się wiele na jego temat z ust przewodników.
- Jest to ekologiczna alternatywa komunikacji samochodowej, co sprawia, że transport wodny jest bardziej przyjazny dla środowiska w porównaniu z tradycyjnym transportem drogowym. Rejsy wodne przede wszystkim stanowią atrakcyjną formę zwiedzania miasta, przyciągając turystów i wspierając lokalną gospodarkę.
- Rzeki mogą być efektywnie wykorzystane jako naturalne szlaki komunikacyjne, które nie wymagają dużych inwestycji w infrastrukturę drogową, a ułatwiają zwiedzanie miasta.

Źródło: Wrocław's Official Flickr

Źródło: freepik.com

- W kontekście turystyki coraz ważniejsze stają się przeprawy międzymiastowe. Dzięki rejsom między miastami, turyści mają okazję podziwiać piękno krajobrazów rzecznych, które często pozostają niedostępne dla innych środków transportu. Przeprawy te pozwalają na odkrywanie uroków mniejszych miejscowości położonych nad rzekami, które mogą być mniej znane, ale równie atrakcyjne jak główne miasta turystyczne.
- Jednakże transport wodny ma również swoje wady. Jego funkcjonalność jest często ograniczona sezonowo, co oznacza, że wiele rzek jest użytecznych do transportu tylko w określonych porach roku, co związane jest z niskimi stanami wody. Utrzymanie i modernizacja infrastruktury wodnej, takiej jak przystanie i nabrzeża jest kosztowne, a zwłaszcza na odcinku powyżej Malczyc wymagałoby inwestycji umożliwiających połączenie Wrocławia z Berlinem.

FUNKCJA KOMUNIKACYJNA – PRZYKŁADY

BYDGOSZCZ

- Bydgoski tramwaj wodny jest przyjemną formą rekreacyjnej wakacyjnej przejażdżki wycieczkowej po Brdzie dla gości i mieszkańców Bydgoszczy. Pierwsza regularna linia rozpoczęła funkcjonowanie już w 1933 roku.
- Przystanek początkowy dla wszystkich tras umiejscowiony jest na Rybim Rynku przy Starym Mieście. Bilety na rejsy sprzedawane są na pokładzie statków przez umundurowaną załogę. Opłata za przejazd na wybranym kierunku trasy obowiązuje do ostatniego przystanku określonego w rozkładzie jazdy zgodnie z obowiązującym cennikiem.
- Rejsy odbywają się od początku maja do początku września..

Tramwaj wodny w Bydgoszczy, <https://visitbydgoszcz.pl/pl/odkryj/co-zrobic/3546-atrakcje-turystyczne-i-zabytki-nad-rzeka-w-bydgoszczy>

FUNKCJA KOMUNIKACYJNA – PRZYKŁADY

KRAKÓW

Tramwaj Wodny w Krakowie,
https://www.krakow.pl/sport_w_krakowie/249816,2173,komunikat,krakowski_tramwaj_wodny_juz_dziala_.html

- Trasy rejsów Krakowskiego Tramwaju Wodnego oferują wyjątkową podróż tuż obok najważniejszych zabytków miasta. Z pokładu tramwaju można podziwiać takie atrakcje jak Bulwary Wiślane, Wzgórze Wawelskie oraz Kopiec Kościuszki. Trasa do Tyńca również oferuje piękne widoki na Bielański Park Krajobrazowy i Zamek Przegorzały. Krakowski Tramwaj Wodny kursuje od 1 czerwca do 30 września.

FUNKCJA KOMUNIKACYJNA – PRZYKŁADY

LONDYN, TAMIZA

- Uber Boat to wygodna forma transportu w Londynie, zarówno dla mieszkańców, jak i dla turystów. Usługa obejmuje 24 przystanki wzdłuż Tamizy. Podobnie jak w przypadku metra, rzeka jest podzielona na strefy: Zachodnią, Centralną i Wschodnią. To dobre rozwiązanie dla podróżujących po Londynie, którzy chcą uniknąć korków ulicznych i cieszyć się pięknymi widokami rzeki Tamizy

Uber Boat, <https://www.thamesclippers.com/plan-your-journey/route-map>

FUNKCJA KOMUNIKACYJNA – PRZYKŁADY

PARYŻ, SEKWANA

Batobus, <https://www.batobus.com/en/discover-batobus>

- Rejsy po Sekwanie statkami, nazywanymi potocznie Batobus, to doskonały sposób na poruszanie się po Paryżu łodzią, unikając kłopotów z komunikacją publiczną i podziwiając zapierające dech w piersiach widoki wzdłuż Sekwany. Jest to wygodna alternatywa dla tradycyjnych środków transportu.

- Funkcja przyrodnicza rzek w krajobrazie miejskim koncentruje się na zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego rzeki oraz jej otoczenia. Renaturyzacja rzek, odbudowa naturalnych brzegów oraz promowanie kontaktu z naturą są istotne zarówno z punktu widzenia ekoturystyki, jak i zachowania bioróżnorodności. Renaturyzacja polega na przywracaniu rzekom ich naturalnych meandrów, usuwaniu betonowych nabrzeży i odbudowie ekosystemów wodnych i nadwodnych. Takie działania poprawiają jakość wody, stabilizują brzegi i tworzą siedliska dla wielu gatunków roślin i zwierząt. Warto podkreślić, że renaturyzacja rzek jest szczególnie korzystna na terenach mieszkalnych i rekreacyjnych, gdzie nie koliduje z intensywnym użytkowaniem miejskim.
- Korzyści wynikające z funkcji przyrodniczej są liczne. Przywrócenie naturalnych warunków w rzekach sprzyja ochronie wielu gatunków roślin i zwierząt, które są integralną częścią ekosystemu. Renaturyzacja i odbudowa naturalnych brzegów pomaga w naturalnym filtrowaniu wody, co przyczynia się do poprawy jej jakości.
- Zachowane i odnowione obszary rzeczne przyciągają turystów, którzy chcą doświadczyć piękna przyrody, dowiedzieć się więcej o rzecznych ekosystemie i ochronie środowiska naturalnego rzek.

Wyspa Opatowicka, www.wroclaw.pl

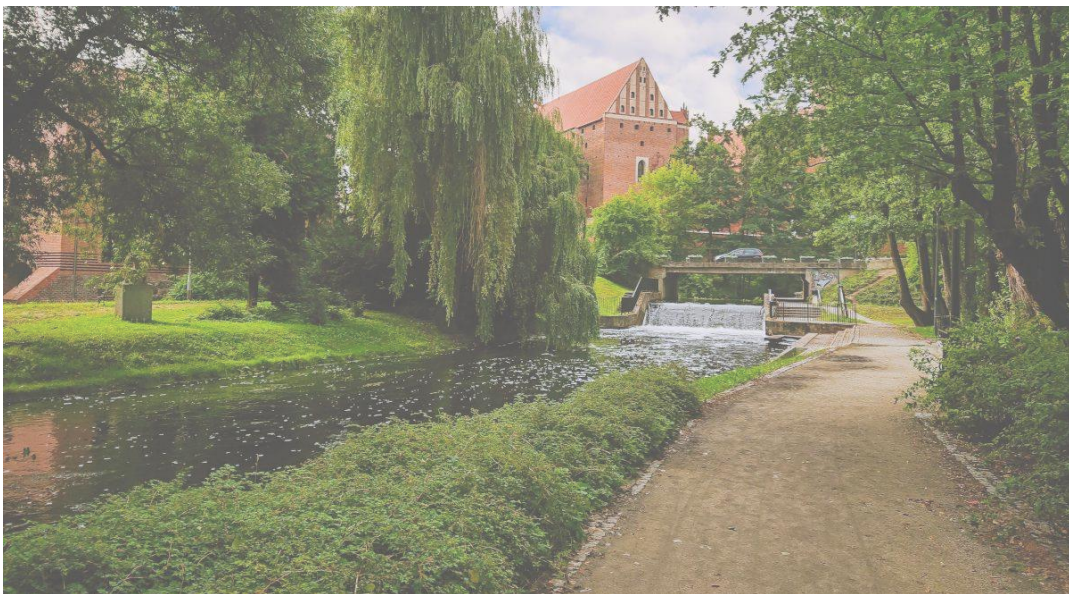
www.freepik.com

- Jednakże funkcja przyrodnicza ma również swoje wady i trudności. Renaturyzacja rzek i odbudowa naturalnych ekosystemów jest kosztowna i czasochłonna. Niektórzy deweloperzy i mieszkańcy mogą sprzeciwiać się takim projektom, obawiając się utraty przestrzeni użytkowej lub zmian w krajobrazie. Odbudowane obszary wymagają stałego nadzoru i zarządzania, aby zachować ich naturalny stan. Wykorzystanie rzek w kontekście funkcji przyrodniczej może wiązać się z różnymi kontrowersjami. W niektórych przypadkach projekty renaturyzacji mogą kolidować z planami rozwoju urbanistycznego, co prowadzi do napięć między deweloperami a ekologami
- Ważnym aspektem funkcji przyrodniczej rzek jest ich rola edukacyjna. Obszary nad rzekami mogą służyć jako "żywe laboratoria", gdzie mieszkańcy, a szczególnie dzieci i młodzież, mogą uczyć się o ekologii, ochronie środowiska i znaczeniu bioróżnorodności. Organizowanie warsztatów, wycieczek edukacyjnych i programów szkolnych wzdłuż rzek wspiera świadomość ekologiczną i promuje proekologiczne postawy w społeczeństwie.

FUNKCJA PRZYRODNICZA I EDUKACYJNA

OLSZTYN

Kiedyś woda w Łynie była mętna i uznawana za najbrudniejszy akwen w Olsztynie, lecz dziś stała się wizytówką Warmii. W okresie powojennym rzeka popadła w niełaskę, zanieczyszczona nieczystościami z pól i śmieciami, zwłaszcza na olsztyńskim odcinku. Dodatkowo, gazownia miejska działająca w latach 1897-1974 przyczyniała się do zanieczyszczenia rzeki substancjami ropopochodnymi i metalami ciężkimi. Dzięki wysiłkom miasta, teren został oczyszczony, a niemal przezroczysta woda w Łynie pozwala obecnie dostrzec roślinność porastającą dno. Rzeka została również poddana renaturyzacji, co przyczyniło się do przywrócenia naturalnego stanu ekosystemu oraz zwiększenia różnorodności biologicznej. Mieszkańcy i turyści doceniają czystość rzeki, chwając jej klarowność i przyjemność płynącą z jej odkrywania.

Ścieżka wzdłuż Łyny, <https://www.polskieradio.pl/8/6076/artukul/2803169,dwojka-nad-lyna-dzieki-tej-rzece-istnieje-olsztyn-zobacz-relacje>

Łyna, <https://polska-org.pl/8165898,foto.html>

FUNKCJA PRZYRODNICZA I EDUKACYJNA – PRZYKŁADY SEUL

- Przemiana rzeki Cheonggyecheon w Seulu stała się symbolem odnowy miejskiej i przyciąga turystów. Zielone nabrzeża oferują mieszkańcom i odwiedzającym miejsce do odpoczynku i rekreacji. Projekt poprawił także infrastrukturę turystyczną i transportową w okolicy, ułatwiając zwiedzanie miasta. To przykład skutecznej transformacji miejskiej, która zwiększa atrakcyjność turystyczną miasta, ale przy tym podkreśla dbanie o środowisko.

Seul, <https://www.transport-publiczny.pl/wiadomosci/jak-w-srodku-seulu-zbudowano-rzeke-911.html>

FUNKCJA PRZYRODNICZA I EDUKACYJNA – PRZYKŁADY CHICAGO

Chicago i pływające ogrody, <https://www.miaasto2077.pl/prosty-sposob-na-zazielenienie-rzecznych-nabrzezy/>

- W Chicago, dbanie o rzekę stało się ważnym elementem działań społeczności z Urban Rivers, takich jak zbieranie pływających śmieci, przyczyniając się do poprawy stanu rzeki i jej otoczenia.
- Jednak to inicjatywa stworzenia pływających ogrodów, przyciągnęła uwagę zarówno mieszkańców, jak i turystów. Zielone ogrody, zaprojektowane w celu ukrycia mało atrakcyjnych nabrzeży zabezpieczonych stalowymi ekranami przed rdzą, stanowią atrakcyjny element krajobrazu miejskiego.

FUNKCJA KULTUROTWÓRCZA

- Funkcja kulturotwórcza rzek w krajobrazie miejskim obejmuje organizację wydarzeń kulturalnych, festiwali, imprez artystycznych oraz gastronomicznych na terenach nad rzeką. Rzeka staje się sceną dla różnorodnych wydarzeń, które przyciągają zarówno mieszkańców, jak i turystów. Przestrzeń nad rzeką staje się dynamicznym centrum życia społecznego i kulturalnego, promując lokalną kulturę i integrując społeczność. Korzyści wynikające z funkcji kulturotwórczej są liczne. Organizowanie wydarzeń nad rzeką ożywia przestrzeń miejską, czyniąc ją atrakcyjniejszą i bardziej przyjazną dla mieszkańców i turystów. Festiwale i imprezy artystyczne promują lokalną kulturę, tradycje oraz twórczość artystyczną. Atrakcyjne wydarzenia przyciągają turystów, co wspiera lokalną gospodarkę i promocję miasta na arenie międzynarodowej.
- Organizacja dużych wydarzeń kulturalnych może powodować zakłócenia dla mieszkańców, w tym hałas i problemy z dostępem do przestrzeni publicznych. Wykorzystanie przestrzeni nad rzeką do celów kulturalnych może prowadzić do konfliktów także z innymi użytkownikami tej przestrzeni. Zbyt intensywna eksploatacja nabrzeży może prowadzić do degradacji środowiska naturalnego, co spotyka się z krytyką ze strony ekologów.

Źródło: Flickr.com

Źródło: Flickr.com

- Przykłady miast z dobrze rozwiniętą funkcją kulturotwórczą rzek są liczne. W Paryżu nad brzegami Sekwany organizowane są liczne festiwale, koncerty oraz Paris Plages – letnia inicjatywa, która przekształca nadbrzeża w miejskie plaże z wydarzeniami kulturalnymi i sportowymi. W Berlinie brzegi rzeki Sprewy są miejscem licznych wydarzeń artystycznych i festiwali muzycznych, takich jak Berlin Atonal, a także tętniących życiem barów i klubów. W Londynie Tamiza jest sceną dla wielu wydarzeń, w tym słynnych pokazów fajerwerków na Nowy Rok oraz festiwali takich jak Thames Festival, który oferuje szeroką gamę wydarzeń kulturalnych i gastronomicznych. W Krakowie nad Wisłą regularnie odbywają się festiwale, koncerty i wydarzenia sportowe, jak Wianki – Święto Muzyki, które przyciągają tysiące uczestników.
- Funkcja kulturotwórcza rzek przynosi liczne korzyści, zwłaszcza w miastach, które stawiają na rozwój kulturalny i turystyczny. W tych miastach przestrzeń nad rzeką są wykorzystywane jako tętniące życiem centra wydarzeń, które przyciągają zarówno lokalną społeczność, jak i turystów z całego świata. Przemysłane podejście do organizacji wydarzeń nad rzeką, z uwzględnieniem ochrony środowiska i potrzeb mieszkańców, może znacząco wzbogacić życie kulturalne miasta i promować jego unikalny charakter.

FUNKCJA KULTUROTWÓRCZA – PRZYKŁADY

POZNAŃ

- KontenerART w Poznaniu to nie tylko miejsce spotkań artystycznych, ale również ważny element krajobrazu turystycznego i społecznego życia lokalnej społeczności. Znajdując się nad brzegiem rzeki Warty, oferuje możliwość aktywnego uczestnictwa w procesie twórczym poprzez liczne warsztaty artystyczne, koncerty i wystawy. Bogaty program artystyczny oraz duży obszar plaży piaszczystej przyciągają zarówno mieszkańców, jak i turystów, stanowiąc integralną część turystyki rzecznej i kulturalnej w Poznaniu.

KontenerArt, <https://codziennypoznan.pl/artykul/2021-04-17/rozpoczyna-sie-sezon-na-kontenerart/>

FUNKCJA KULTUROTWÓRCZA – PRZYKŁADY

WROCŁAW

Gastro Miasto, <https://www.radiowroclaw.pl/articles/view/131078/Gastro-Miasto-2023-startuje-najsmaczniejsza-impreza-we-Wroclawiu>

- Gastro Miasto to cykliczna letnia impreza we Wrocławiu, która gromadzi miłośników jedzenia, napojów i dobrej muzyki. W ubiegłym roku oraz obecnym impreza odbyła się na Bulwarze Dunikowskiego, oferując mieszkańcom miasta i turystom wyjątkowe doznania kulinarne przy brzegu Odry. Bogactwo kulinarnych propozycji prezentowanych na imprezie zachęca do odkrywania nowych smaków, podczas gdy atmosfera imprezy, uwieczniona w galerii zdjęć, pozwala na wycieczkę w świat kulinarnych doświadczeń.

FUNKCJA KULTUROTWÓRCZA

KOPENHAGA

W Kopenhadze rzeki i kanały stanowią istotny element krajobrazu miejskiego, który wpływa zarówno na turystykę, jak i kulturę lokalną. Wodne szlaki tworzą malownicze scenerie i sprzyjają aktywnościom rekreacyjnym, takim jak kajakarstwo czy rejsy, które przyciągają turystów z całego świata. Ponadto, kanały są często wykorzystywane jako miejsce różnych wydarzeń kulturalnych i festiwali. W Kopenhadze spotkamy różnego rodzaju obiekty pływające, takie jak SPA, kawiarnie, restauracje czy małe wyspy służące do rekreacji.

Jedna z restauracji wykorzystująca przestrzeń brzegową,
<https://www.visitcopenhagen.com/copenhagen/eat-drink/waterfront-restaurants-copenhagen>

CPH PIX – festiwal filmowy w Kopenhadze,
<https://culture360.asef.org/resources/cph-pix/>

FUNKCJA REKREACYJNA

- Wielofunkcyjne wykorzystanie rzek w krajobrazie miejskim obejmuje funkcje kulturotwórcze, przyrodnicze i rekreacyjne. Oprócz organizacji wydarzeń kulturalnych, rzeki stanowią doskonałe miejsce do aktywnego wypoczynku i relaksu. Przyciągają mieszkańców i turystów nie tylko festiwalami, ale także możliwościami rekreacji i relaksu.
- Formy rekreacji są bardzo szerokie, od piknikowania nad rzeką, relaksu z książką, ale także grillowania, poprzez czas i imprezy w beach-barach lub nadrzecznych restauracjach, aż po kąpiel w kąpieliskach urządzanych przy rzece lub w samej rzece.
- Niewiele trzeba, aby odpocząć i zrelaksować się nad rzeką. Dla niektórych jest to łąka, na której można rozłożyć koc, dla innych bulwar z ławkami i food-truckami, innym osobom bardziej odpowiadają plaże z rzecznym piaskiem albo beach-bary organizowane na podobieństwo tropikalnych lokali gastronomicznych. Paleta możliwości jest bardzo szeroka.

Źródło: pik.wroclaw.pl

Źródło: wroclawskiportal.pl

- Interesującym i atrakcyjnym turystycznie miejscem są kąpieliska nad rzekami. Są one miejscem, gdzie można się schłodzić podczas gorących dni, co jest szczególnie atrakcyjne w mieście. Kąpieliska nad rzeką są również atrakcyjne dla rodzin, zapewniając bezpieczne i przyjemne miejsce dla dzieci do kąpeli pod nadzorem ratowników. Wyjątkowo atrakcyjne są kąpieliska urządzone w samej rzece, przy zachowaniu wielu warunków gwarantujących bezpieczeństwo kąpiących się osób. Regularne monitorowanie jakości wody również jest kluczowe dla zapewnienia, że miejsca te są bezpieczne do kąpeli.
- W Amsterdamie kanały i rzeki służą nie tylko transportowi, ale także są miejscami rekreacji wodnej dla mieszkańców i turystów. Podobnie, kąpieliska nad rzekami w Portland w Stanach Zjednoczonych zapewniają przyjemne miejsce na spędzanie czasu dla lokalnej społeczności.
- Dla turystów kąpieliska nad rzekami stanowią dodatkową atrakcję, przyciągając odwiedzających i wspierając lokalną gospodarkę turystyczną. Jednocześnie, promowanie rekreacyjnego wykorzystania rzek sprzyja ochronie środowiska naturalnego i kreuje przyjazne dla ludzi i przyrody miejskie otoczenie.

FUNKCJA REKREACYJNA

WARSZAWA

Warszawa oferuje różnorodne plażowe i okołoplażowe atrakcje, zachęcając mieszkańców i turystów do korzystania z lata nad rzeką. Przykłady to Nadwiślański raj, projekt animacji sportowych, w tym siatkówki. Warto wspomnieć o centrum gier planszowych nad Wisłą, które jest przestrzenią do gier planszowych w skali makro. Kula ziemi: Sfera Eko-Edukacji nad Wisłą to projekt ogrodniczy, obejmujący pływającą na Wiśle sferę szklarni z hodowlą roślin i szkółkami dla chętnych. Ponadto, warszawska pętla kajakowo-rowerowa oferuje system wypożyczalni kajaków powiązany z rowerem publicznym, wzbogacając doświadczenie turystyczne nad rzeką.

Jedna z warszawskich plaż, <https://warsawtour.pl/plazuj-nad-wisla/>

Jedna z warszawskich plaż, <https://warsawtour.pl/plazuj-nad-wisla/>

FUNKCJA REKREACYJNA

BERLIN

Berlin oferuje atrakcje w postaci basenów na rzece wraz z kompleksami strefy relaksu i wypoczynku. Badeschiff Berlin - Wibre to miejsce, które przyciąga zarówno mieszkańców, jak i turystów, zapewniając możliwość kąpieli w naturalnym środowisku rzeczonym. Ta forma rekreacji stanowi ciekawą atrakcję dla odwiedzających, umożliwiając im wyjątkowe doświadczenia w centrum miasta. Ponadto, ogólnodostępna mapa Berlin Swimming Map ułatwia lokalizację i dostęp do różnych zbiorników wodnych w Berlinie, co może zainteresować turystów poszukujących różnorodnych aktywności wodnych podczas pobytu w stolicy Niemiec.

Mapa kąpielisk w Berlinie, <https://www.visitberlin.de/en/blog/berlin-swimming-map>

Jedno z kąpielisk, <https://www.visitberlin.de/en/blog/berlin-swimming-map>

- Funkcja sportowa rzek w krajobrazie miejskim to nie tylko możliwość aktywnego wypoczynku, ale także zapewnienie platformy dla uprawiania różnorodnych sportów wodnych. Rzeki stają się areną dla entuzjastów sportów wodnych, którzy mogą korzystać z łodzi, kajaków, SUPów i innych sprzętów do pływania, aby spędzić aktywnie czas nad wodami rzecznych. Od żeglarstwa, przez SUPy, wioślarstwo po kajakarstwo, te sporty oferują różnorodne możliwości dla wszystkich grup wiekowych i poziomów umiejętności.
- Korzyści płynące z funkcji sportowej rzek są liczne. Organizacja zawodów sportowych, regat i innych wydarzeń przyciąga zarówno amatorów, jak i profesjonalistów, wspierając rozwój sportów wodnych w mieście. Szkolenia z zakresu żeglarstwa, SUPowania, wioślarstwa i kajakarstwa są dostępne dla chętnych, co sprzyja rozwojowi umiejętności i popularyzacji tych dyscyplin.
- Pływanie na SUP-ach czy kajakach jest bardzo dostępną formą uprawiania sportów wodnych, umożliwiającą bardzo szerokiej grupie osób możliwość relaksu na wodzie, aktywności fizycznej połączonej ze zwiedzaniem miasta. W ostatnich latach widać wzrost zainteresowania tą formą spędzania czasu we Wrocławiu.

Źródło: wroclawskiebobry.pl

Źródło: Wikimedia Commons

- Przykładem miasta, gdzie funkcja sportowa rzek odgrywa istotną rolę, jest Sydney w Australii, gdzie nad zatoką Sydney Harbour organizowane są liczne regaty żeglarskie i zawody SUPowe. Podobnie, w Chicago nad Jeziorem Michigan organizowane są wyścigi kajakowe i wioślarskie, przyciągając entuzjastów sportów wodnych z całego regionu.
- Ważne jest jednak zapewnienie odpowiednich warunków bezpieczeństwa dla uczestników sportów wodnych. Nadzór nad akwenami rzecznyymi, stosowanie się do przepisów dotyczących bezpieczeństwa na wodzie oraz zapewnienie odpowiedniej infrastruktury, takiej jak stanowiska ratownicze i oznakowanie tras, są kluczowe dla zapewnienia bezpiecznych warunków uprawiania sportów wodnych.
- Funkcja sportowa rzek przyczynia się nie tylko do promocji aktywnego stylu życia, ale także do rozwoju turystyki sportowej w mieście. Dla mieszkańców, jest to możliwość korzystania z atrakcyjnych terenów rekreacyjnych nad rzeką, które sprzyjają zdrowiu i kondycji fizycznej. Dla turystów, organizowane zawody sportowe i szkolenia stanowią dodatkową atrakcję, przyciągając odwiedzających i wspierając rozwój lokalnej gospodarki turystycznej.

FUNKCJA SPORTOWA

GDAŃSK

W Gdańsku rzeka staje się przestrzenią do rozwoju różnorodnych aktywności, w tym np. SUPowania. Od momentu rozpoczęcia promowania SUPowania, pojawiła się inicjatywa Babskie SUPy, skierowana do kobiet, jako forma aktywnego spędzania czasu oraz integracji. Dodatkowo, *Gdańsk z kajaka* oferuje możliwość zwiedzania miasta z przewodnikiem podczas pływania. Te inicjatywy przyczyniają się do różnorodności aktywności nad wodą w kontekście turystyki, zapewniając nowe sposoby odkrywania uroków Gdańska z perspektywy rzeki.

Gdańsk z kajaka, <https://aroundgdansk.pl/pl/gdansk-z-kajaka/>

Babskie SUPy, <https://pynki.pl/babskie-supy/>

FUNKCJA SPORTOWA

MONACHIUM I PRAGA

- Jedną z głównych atrakcji Monachium dla fanów sportu i turystów są fale na rzece Eisbach. Jest to miejsce do surfowania w centrum miasta. Od 40 lat fale na rzece Eisbach, znajdującej się przy wejściu do parku Englischer Garten, przyciągają surferów i widzów z całego świata. Surfing można uprawiać tam amatorsko, jak i profesjonalnie (zawody sportowe).

Spotkanie przy rzece Eisbach, <https://www.munich.travel/en/pois/sports-leisure/eisbachwelle>

- AXA Primatorky to legendarna regata wioślarska, organizowana w Pradze. Dzięki swojej ponad stuletniej tradycji, zawody są jednym z najstarszych wydarzeń sportowych nie tylko w Czechach, ale także w całej Europie. Weekend AXA Primatorky gromadzi ważne osobistości ze świata sportu, kultury i polityki na brzegach Wełtawy.

Zawody AXA Primatorky, <https://www.liteboat.com/pl/axa-primatorky-european-oldest-sporting-event/>

Drogi wodne

O nas

Aktualności

Trasy

 > Drogi wodne > Trasy > Wrocław: trasa miejska

Wielka Pętla Żuławska

Kanał Bydgoski

Brda skanalizowana

Kanał Górnonotecki

Wisła: Bydgoszcz Fordon - Rafa

Wisła: Kraków Tyniec - Kraków Mogiła

Wisła Królewiecka

Trasa Bajkalska

Trasa Malczycka

Wrocław: trasa miejska

Wrocław: trasa mieszczańska

Wrocław: trasa motorowodna
miejska

Wrocław: trasa motorowodna
śródmiejska

Trasa Oławska

Trasa Opatowiecka

Wrocław: trasa południowa

Wrocław: trasa rędzińska

Wielka Pętla Wrocławska

Wrocław: trasa miejska

(kajakowa i motorowodna – czas: dla kajakowej)

TRASA: Wybrzeże Wyspiańskiego – śluza szczytniki – śluza Miejska – Osobowice II

DŁUGOŚĆ / CZAS: 10,5 km / 3,5 h

ŚLUZY: 2

- Szczytniki,
- Miejska.

MOSTY:

- Most Zwierzyniecki,
- Most Szczytnicki,
- Segment przeciwpowodziowy (wejście do kanału od górnej wody),
- Brama Franka,
- Most drogowy Warszawski,
- Most kolejowy,
- Most drogowy Trzebnicki,
- Most drogowy Osobowicki,
- kolejowy Poznański km 255,9 Odry,
- Milenijny km 256,58 Odry.

KAMERY:

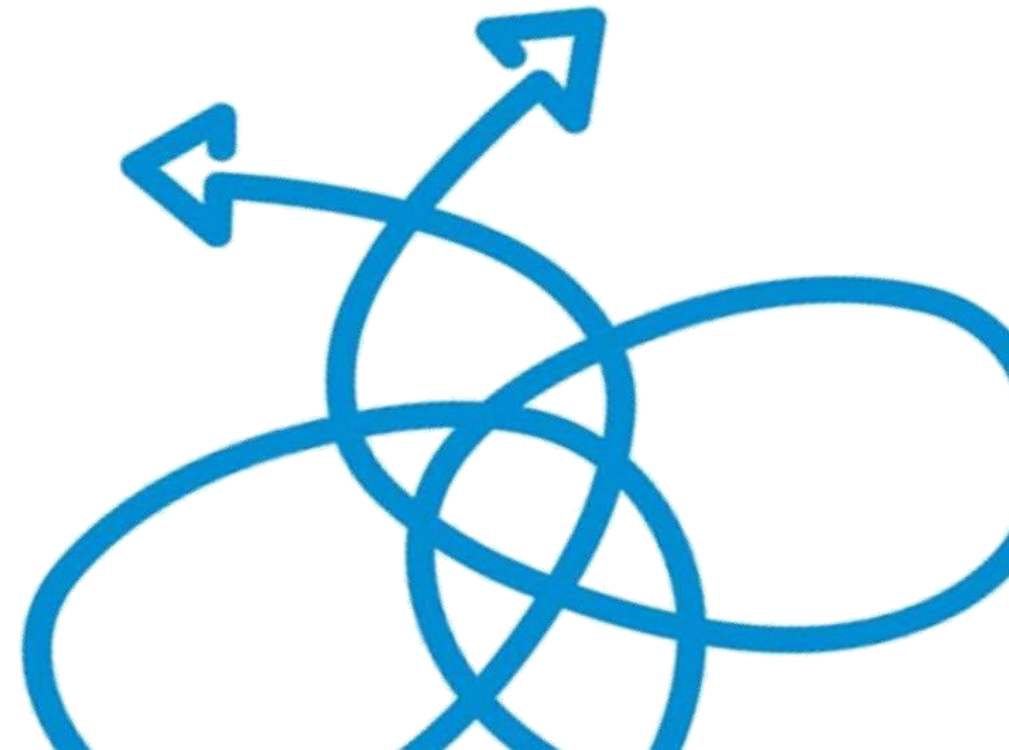
a. Kanał Miejski:

- Brama przeciwpowodziowa WG - lewy brzeg,
- Brama przeciwpowodziowa WD - prawy brzeg,
- Brama przeciwpowodziowa - wejście do segmentu,
- Brama przeciwpowodziowa WD - widok na kanał miejski,
- Róg magazynu - Kanał Miejski za starą bramą

<https://www.gov.pl/web/drogiwodne/trasy>

Ministerstwo Gospodarki Wodnej i Żeglugi Śródlądowej
Na 18 tras wodnych 11 jest z Wrocławia

CZĘŚĆ II
CASE STUDIES – MIASTA POŁOŻONE
NAD RZEKAMI

CASE STUDY - BYDGOSZCZ

- Brda, rzeka przepływająca przez Bydgoszcz, odgrywa kluczową rolę w rozwoju miasta. Aktualnie jej brzegi są sercem życia turystycznego, stanowiąc centrum atrakcji oraz miejsce organizacji różnorodnych wydarzeń. Bydgoszcz od lat kładzie duży nacisk na ochronę środowiska, co zaowocowało czystością i bogactwem życia rzeki. Czysta woda oraz malownicze brzegi zachęcają do wypoczynku i relaksu nad jej brzegiem, stanowiąc doskonałe miejsce na aktywności rozrywkowe i kulturalne. Nad Brdą odbywają się najważniejsze wydarzenia kulturalne, takie jak **Ster na Bydgoszcz**, przyciągające tysiące gości i największe gwiazdy estrady, czy **Rzeka Muzyki**, pozwalająca odkryć muzykę klasyczną w wyjątkowej scenerii.
- Rzeka Brda cieszy się także uznaniem wśród miłośników sportu. Corocznie organizowane są tu zawody pływackie **Woda Bydgoska** oraz imponujące zmagania triathlonistów podczas **Bydgoszcz Triathlon**, nie wspominając o licznych spływach kajakowych. Bydgoszcz ukazuje swoje piękno i potencjał od strony rzeki. Zrewitalizowana Wyspa Młyńska, odnowione bulwary i architektoniczne skarby miasta najlepiej widać podczas rejsu tramwajem wodnym. Nowoczesne statki, takie jak "Słonecznik", napędzane energią słoneczną, umożliwiają mieszkańcom i turystom poznawanie uroków miasta z zupełnie nowej perspektywy, dodając mu magicznego uroku.

Przykład promocji Bydgoszczy skupionej na rzece,
<https://visitbydgoszcz.pl/pl/odkryj/co-zrobic/3546-atrakcje-turystyczne-i-zabytki-nad-rzeka-w-bydgoszcz>

CASE STUDY - BYDGOSZCZ

Ster na Bydgoszcz, <https://visitbydgoszcz.pl/pl/odkryj/co-zrobic/3546-atrakcje-turystyczne-i-zabytki-nad-rzeka-w-bydgoszcz>

Tramwaj wodny w Bydgoszczy, <https://visitbydgoszcz.pl/pl/odkryj/co-zrobic/3546-atrakcje-turystyczne-i-zabytki-nad-rzeka-w-bydgoszcz>

Rzeka Muzyki, <https://visitbydgoszcz.pl/pl/odkryj/co-zrobic/3546-atrakcje-turystyczne-i-zabytki-nad-rzeka-w-bydgoszcz>

Bulwary nad Brdą, <https://visitbydgoszcz.pl/pl/odkryj/co-zrobic/3546-atrakcje-turystyczne-i-zabytki-nad-rzeka-w-bydgoszcz>

CASE STUDY - OSLO

- W ciągu XX wieku Oslo podjęło szereg decyzji dotyczących swoich małych rzek, które miały istotny wpływ na kształtowanie infrastruktury miejskiej i jakości środowiska naturalnego. Wiele z tych rzek zostało zamkniętych, co pozwoliło na rozwój infrastruktury miejskiej i w pewnym sensie ukryło problem coraz bardziej zanieczyszczonej wody, którą niosły. Dodatkowo, argumentowano, że zamknięcie rzek miało związek ze względami bezpieczeństwa, szczególnie w kontekście zmian klimatycznych i zwiększonego spływu powierzchniowego. Z czasem przekroje kolektorów, którymi kierowane były wody rzeczne, przestały być wystarczające do kontrolowania mas wody podczas nagłych wzebrań. To spowodowało, że miasto stanęło przed dylematem: czy zwiększyć pojemność kolektorów, czy też szukać alternatywnych rozwiązań.
- Ostatecznie Oslo zdecydowało się na drugą opcję. Zamiast rozbudowywać kolektory, miasto postanowiło otworzyć rzeki, tworząc doliny nad kolektorami. Te doliny nadal przekierowują część wody i pozwalają na regulację poziomu wody w otwartym nurcie rzeki. Otwarcie rzek pozwoliło dodatkowo na monitorowanie jakości wód oraz na eliminację punktów źródłowych zanieczyszczeń. Jest to podejście, które nie tylko przynosi korzyści środowiskowe poprzez poprawę jakości wód i przywracanie naturalnego biegu rzek, ale także wpływa pozytywnie na estetykę i atrakcyjność przestrzeni miejskiej. Dzięki temu Oslo staje się bardziej atrakcyjne dla mieszkańców, jak i turystów, jednocześnie dostosowując się do zmieniających się warunków klimatycznych i zapewniając bezpieczeństwo mieszkańcom.

Dzielnica mieszkaniowa Ensjo, <https://uslugiekosystemow.pl/dobre-praktyki-zarządzania-rzekami-w-oslo-relacja-z-wizyty-studyjnej-27-28-wrzesnia-2023-r/>

CASE STUDY - OSLO

Park rzeźby otoczony rzekami, <https://www.oslo.kommune.no/natur-kultur-og-fritid/tur-og-friluftsliv/parker-og-friomrader/klosterenga-park/#gref>

Restauracje wzdłuż rzeki, <https://www.thetimes.co.uk/article/the-expert-travel-guide-to-oslo-where-to-stay-eat-drink-and-sights-you-have-to-see-kcdgb7grq>

Spacer nad Akerselva, <https://uslugiekosystemow.pl/dobre-praktyki-zarzadzania-rzekami-w-oslo-relacja-z-wizyty-studyjnej-27-28-wrzesnia-2023-r/>

Dzielnica mieszkaniowa Ensjø, <https://uslugiekosystemow.pl/dobre-praktyki-zarzadzania-rzekami-w-oslo-relacja-z-wizyty-studyjnej-27-28-wrzesnia-2023-r/>

CASE STUDY - BERLIN

- System rzeczny Berlina składa się przede wszystkim z dwóch głównych rzek: Szprewy i Haweli. Obie rzeki oferują różnorodne atrakcje, zajęcia rekreacyjne i malownicze widoki, wzbogacając wrażenia z pobytu w mieście.
- Szprewa to główna rzeka, będąca istotną częścią tożsamości i historii Berlina. Z turystycznego punktu widzenia Szprewa oferuje możliwość odkrywania zabytków i atrakcji miasta z wyjątkowej perspektywy, ale jest też popularnym miejscem do uprawiania różnych sportów wodnych, takich jak kajakarstwo, canoe i stand-up paddleboarding.
- Hawela znajduje się po zachodniej stronie Berlina i znana jest z malowniczej scenerii i spokojnej atmosfery. Jej okolice są domem dla różnych gatunków roślin i zwierząt, co czyni ją atrakcyjnym miejscem dla miłośników przyrody i obserwatorów ptaków. Las Grunewald, który graniczy z Hawelą, jest popularnym miejscem do uprawiania turystyki pieszej, rowerowej i piknikowania. Hawela nadaje się też do uprawiania różnych sportów wodnych, takich jak pływanie łódką, kajakiem i wędkarstwo

Źródło: canva.com

CASE STUDY - BREMA

- Brema jest hanzeatyckim miastem i drugim co do wielkości portem po Hamburgu (wraz Bremerhaven), przez które przepływa rzeka Wezera nazywana linią życia i sercem miasta.
- Wezera jest również centrum wielu aktywności dla wielu bremeńczyków w wolnym czasie. Niezależnie od tego, czy jest to spacer wzdłuż grobli lub wielu promenad, wizyta w licznych barach i restauracjach w Schlachte lub Überseestadt, czy też rozległe tereny zielone, takie jak w Osterdeich, które zachęcają do relaksu i opalania - ludzie spotykają się nad Wezerą i pozwalają sobie na chwilę wytchnienia. Wezera ma nawet do zaoferowania plaże: W Café Sand lub Waller Sand można odpocząć od codzienności w prawdziwie wakacyjnym stylu.
- Dla tych, którzy lubią sport, rozległe sieci ścieżek wzdłuż rzeki oferują możliwości jazdy na rowerze, joggingu lub jazdy na rolkach. Coraz popularniejsze stają się także aktywności na rzece, takie jak wioślarstwo czy żeglarstwo.

Źródło: canva.com

CASE STUDY - AMSTERDAM

- Amsterdam, znany z malowniczych kanałów i historycznych dróg wodnych, oferuje odwiedzającym liczne możliwości uprawiania turystyki rzecznej. Kultowe kanały Amsterdamu są wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO i stanowią obowiązkową atrakcję dla turystów. Liczni operatorzy rejsów oferują wycieczki trwające od 1 do 2 godzin, zapewniając możliwość poznania zabytków. Wiele rejsów obejmuje komentarze na temat historii i kultury Amsterdamu, podczas gdy inne oferują wycieczki tematyczne, takie jak rejsy przy świecach, rejsy obiadowe i rejsy z degustacją piwa.
- W połowie sierpnia odbywa się Festiwal Kanałów (Grachtenfestival), podczas którego na łodziach i barkach wzdłuż kanałów miasta organizowane są koncerty muzyki klasycznej. Festiwal gromadzi lokalnych i międzynarodowych muzyków, oferując wyjątkowe doświadczenie kulturalne dla turystów.
- W Amsterdamie można też oczywiście również wypożyczyć kajaki i SUP'y, zwiedzając miasto we własnym tempie i stylu. Możliwe jest również wynajęcie łodzi z przewodnikiem.

Źródło: canva.com

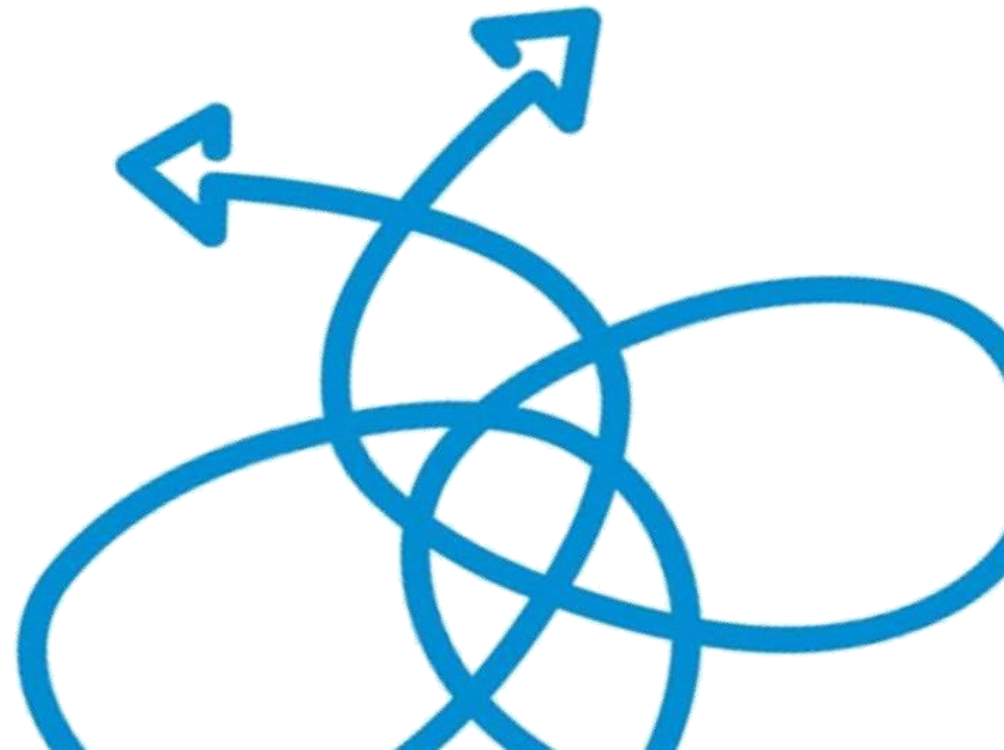
CASE STUDY - BRUGIA

- Brugia, malownicze średniowieczne miasto w Belgii, słynie z urokliwych kanałów i historycznych dróg wodnych, które oferują liczne możliwości uprawiania turystyki rzecznej. Wizyta w Brugii nie będzie kompletna bez wycieczki łodzią po brugijskich kanałach. W towarzystwie łabędzi pływających można odkryć Brugię z wodnej perspektywy. Rejsy rozpoczynają się z każdej z pięciu przystani w samym sercu Brugii i trwają 30-60 minut.

Źródło: canva.com

CZĘŚĆ III
TURYSTYCZNE FUNKCJE RZEKI WE
WROCŁAWIU

HISTORIA TURYSTYCZNEGO WYKORZYSTANIA ODRY WE WROCŁAWIU

- Wrocław od zarania dziejów był ściśle związany z infrastrukturą wodną. Otoczony jest pięcioma rzekami: Odry, Bystrzycy, Oławy, Ślęzy i Widawy, posiada 45 kilometrów dróg wodnych oraz 9 śluz żeglugowych. To właśnie tutaj rozwijały się liczne wodne przystanie turystyczne i sportowe, a także istniało wiele portów i nabrzeży przeładunkowych.
- Największy rozkwit wykorzystania Odry w Wrocławiu nastąpił na przełomie XIX i XX wieku, zwłaszcza po wybudowaniu Wrocławskiego Szlaku Miejskiego, gdy poza żeglugą przemysłową rozwinęła się także tzw. "biała flota" - flotylla statków pasażerskich i towarowych, organizujących rejsy wycieczkowe. Początki tego rodzaju turystyki sięgają roku 1870, kiedy to przedsiębiorstwo żeglugowe "Krause&Nagel" rozpoczęło organizację rejsów wycieczkowych, a w kolejnych latach powstały nowe firmy, przyczyniając się do dalszego rozwoju tego sektora.

Tratwy na Odrze, <https://www.zegluga-rzeczna.pl>

Krajobraz Wrocławia, ok.1960, https://polska-org.pl/6045524,Odra_rzeka_rozrywka_slynaca.html

HISTORIA TURYSTYCZNEGO WYKORZYSTANIA ODRY WE WROCŁAWIU

Etablissement

Wilhelmshafen, [https://smakidolnegoslaska.przystanekd.pl/2018/08/z-](https://smakidolnegoslaska.przystanekd.pl/2018/08/z-biegiem-odry-wroclaw-nad-rzeka.html)

Etablissement

Wilhelmshafen, <https://smakidolnegoslaska.przystanekd.pl/2018/08/z-biegiem-odry-wroclaw-nad-rzeka.html>

- Rejsy wycieczkowe wiodły różnymi trasami, organizowane były także wyprawy do okolicznych jezior i miasteczek. Podczas tych rejsów statki zatrzymywały się w tzw. etablissementach, czyli przedsiębiorstwach przemysłowo-rozrywkowych, których liczba w pewnych momentach przekraczała 80. Etablissements były to budynki, często w formie małych zameczków, wyposażone w eleganckie salony restauracyjne oraz letnie ogródki. Przybrzeżne lokale posiadały hangary na łodzie, a dla dzieci wystawiano karuzele, huśtawki i inne atrakcje. Ogrody letnie zapewniały widok na rzekę i przepływające statki, a w ich wnętrzu organizowano koncerty, przedstawienia teatralne i inne wydarzenia kulturalne.
- Rozwój wrocławskiej białej floty szedł w parze z rozwojem przewozów towarowych. W miarę poprawy warunków żeglugowych na Odrze, dzięki rozbudowie infrastruktury portowej i wodnej, przewozy statkowe stawały się coraz bardziej opłacalne. W okresie międzywojennym na rzece pływały statki różnych armatorów, jednak wraz z upływem lat rola Odry jako szlaku transportowego zmniejszyła się, a wrocławskie stocznie i porty przeszły do historii.

CELE WROCŁAWSKIEJ POLITYKI RZECZNEJ

Polityka rzeczna Wrocławia zakłada rozwój dolin rzecznych zgodnie z określonymi profilami, opracowanymi na podstawie szczegółowych analiz i inwentaryzacji urbanistycznej zawartych w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Wrocławia z 2018 roku. Charakterystyka i funkcje każdej rzeki w mieście stanowią podstawę dalszego rozwoju przestrzennego, odpowiadając na współczesne potrzeby użytkowania terenów nadrzecznych.

Wyznaczono pięć głównych celów polityki przestrzennej dotyczących rozwoju dolin rzecznych Wrocławia:

1. Kształtowanie i wzmacnianie tożsamości miasta nadrzecznego.
2. Kształtowanie charakteru zabudowy nadrzecznej.
3. Ochrona środowiska naturalnego dolin rzecznych.
4. Organizacja przestrzeni do aktywnego wypoczynku dla mieszkańców i turystów.
5. Rozwój żeglugi w kontekście gospodarczym oraz turystyczno-rekreacyjnym.

Wszystkie te cele zawierają w sobie pierwiastek turystyczny, a ich realizacja wpłynie na rozwój turystyki rzecznej we Wrocławiu.

Wrocław Official Flickr

FUNKCJA PRZESTRZENNA - WROCŁAWSKI WĘZEL WODNY

Źródło: Canva

- Wrocławski Węzeł Wodny jest największym w Polsce i jednym z największych w Europie systemem dróg wodnych i budowli hydrotechnicznych położonych na terenach miejskich. Obejmuje drogi wodne o łącznej długości 45 km, a na jego obszarze znajduje się wiele atrakcyjnych, historycznych budowli hydrotechnicznych takich, jak śluzy, jazy, dwie elektrownie wodne oraz ponad 100 mostów i kładek.
- Obecnie już od wielu lat Wrocławski Węzeł Wodny nie pełni już tak istotnej roli transportowej, ale wciąż jest wyjątkowy pod względem technicznym, a co za tym idzie turystycznym.
- Szczególnie wartościową częścią systemu jest Śródmiejski Węzeł Wodny, dzięki któremu centrum Wrocławia jest tak niezwykle pod względem przestrzennym. Śródmiejski Węzeł Wodny obejmuje większość historycznego centrum Wrocławia tworząc wyjątkowy system wysp i mostów. Na jego terenie znajdują się najstarsze śluzy – Piaskowa i Mieszczańska, pochodzące z XVIII wieku oraz zabytki Ostrowa Tumskiego.
- Wrocławski Węzeł Wodny stwarza niezwykle możliwości promocji i organizacji turystyki związanej z rzeką Odrą i wyróżnienia wizerunkowego Wrocławia na tle innych polskich miast. Nie bez powodu Wrocław należy do miast określanych mianem Wenecji Północy. Charakter systemu rzeczno posiada bardzo duży potencjał w kreowaniu atrakcyjnego wizerunku miasta Wrocławia, zwłaszcza pod względem turystycznym.

FUNKCJA PRZESTRZENNA - RZEKI WE WROCŁAWIU

- Odra i pozostałe rzeki kształtują przestrzeń nie tylko w centrum miasta. Wrocław wyróżnia się bogactwem miejsc o różnym charakterze położonych nad rzeką. Wiele z nich posiada w sobie potencjał turystyczny.
- W pierwszej kolejności wspomnieć można Wielką Wyspę, czyli teren pomiędzy Starą Odrą, a Kanałem Żegludowym. Na jej terenie znajdują się takie atrakcje jak ZOO, Hala Stulecia, Pergola i Park Szczytnicki oraz Stadion Olimpijski. Bramą prowadzącą na teren Wielkiej Wyspy jest niezwykle malowniczy Most Zwierzyniecki. Teren przy Odrze oferuje olbrzymie możliwości rekreacyjne, można znaleźć tam wiele beach-barów, przystanie i wypożyczalnie sprzętu rekreacyjnego.
- W inny sposób Odra wpływa na kształtowanie się przestrzeni w okolicy Osobowic i Karłowic, przez które prowadzi Kanał Nawigacyjny. Odra płynie tam szeroko, brzegi są szerokie, porośnięte łąkami. Prowadzą przez nie trasy spacerowe i rowerowe, a od kilku znajdują się na nich liczne beach-bary. To miejsce, w którym utworzono nowoczesną Marinę Osobowice, w planach jest budowa kolejnych przystani.
- Jeszcze inny charakter mają tereny położone blisko Śluzy Rędziańskiej, pełne rozlewisk, gdzie swój raj mogą znaleźć miłośnicy bliskiego kontaktu z przyrodą.

Źródło: Canva

Źródło: Canva

- Zwiedzanie miasta na pokładzie statków floty rzecznej jest popularną atrakcją turystyczną, nie tylko we Wrocławiu, ale też w wielu innych miastach europejskich. Jak już wspomnieliśmy, tradycja rejsów po Odrze sięga we Wrocławiu końca XIX wieku, a zarówno przed wojną, jak i po wojnie, Odrą kursowało wiele statków przewożących mieszkańców i turystów.
- Obecnie rejsy po Wrocławiu nadal są popularną atrakcją oferowaną przez kilku armatorów dysponujących bardzo zróżnicowaną flotyllą, od niewielkich łodzi (np. łodzi stylizowanych na weneckie gondole czy łodzi solarnych), po średnie i duże jednostki, na których organizowane są różnego typu imprezy.
- Rejsy turystyczne mogą trwać od kilkunastu minut do kilku godzin i obejmować swoim zakresem zwiedzanie historycznego centrum miasta, po rejsy praktycznie dookoła miasta, co byłoby możliwe, gdyby nie problematyczne kwestie służowania i przepływania pod mostami w samym centrum.
- Od wielu lat trwa we Wrocławiu dyskusja na temat utworzenia miejskiego tramwaju wodnego. Analizy wykonywane przez Urząd Miejski wskazują, że byłoby to przedsięwzięcie nieopłacalne i bardziej mogłaby to być kolejna forma atrakcji, niż realne wsparcie w systemie komunikacji miejskiej.
- Dużą atrakcją mógłby okazać się za to powrót do przedwojennej tradycji rejsów podmiejskich, ale wymagałoby to powstania nowej infrastruktury rekreacyjno-gastronomicznej pod Wrocławiem.

Źródło: www.wroclaw.pl

- Funkcja rekreacyjna to podstawowa funkcja oferowana przez rzekę, najbardziej popularna i dostępna. Nad rzeką można po prostu spędzić czas, pójść na spacer lub wybrać się na wycieczkę rowerową. Trasa od Mostu Milenijnego do Bartoszowic liczy sobie 11 km i jest położona w całości na wałach przy Odrze. Jest to doskonała forma spędzenia czasu, nawet dla niewykwalifikowanych rowerzystów. Warto w większym stopniu promować ten aspekt, pozwalający odpocząć turystom po intensywnym zwiedzaniu zabytków i wrocławskich atrakcji turystycznych.
- Na brzegach Odry powstało ponad 20 beach-barów o różnym charakterze, które pozwalają odpocząć lub zabawić się nad rzeką. Oferują one nie tylko napoje i jedzenie, ale również koncerty, różnego typu konkursy, zajęcia jogi i pilates etc. Do najbardziej charakterystycznych należą ZaZoo Beach Bar położony oczywiście za wrocławskim ZOO, przy którym znajduje się wypożyczalnia sprzętu wodnego, Marina Kleczków o charakterze żeglarskim HotSpot największy beach-bar we Wrocławiu z licznymi koncertami oraz imprezami czy Forma Płynna lub Stara Odra Beach Bar, czyli „najbardziej instagramowy beach-bar w mieście”. Pod względem jakości i ilości nadrzecznej gastronomii Wrocław może walczyć o miano beach-barowej stolicy kraju.

- Inne możliwości rekreacyjne oferują wrocławskie bulwary, z których najbardziej znane to bulwary Xawerego Dunikowskiego oraz Marii i Lecha Kaczyńskich. Zlokalizowane w centrum miasta dają możliwość odpoczynku, skorzystania z punktów gastronomicznych, food-trucków czy cofee-bike'ów jednocześnie oferując widok na malowniczą panoramę Ostrowa Tumskiego, Most Grunwaldzki czy inne perełki architektoniczne centrum Wrocławia. Bulwary to również miejsce, z którego odpływają statki wrocławskiej floty rzecznej proponujące krótsze lub dłuższe wycieczki pozwalające poznać Wrocław od strony rzeki.
- Zupełnie inny charakter mają położone nad rzekami wrocławskie parki, w tym Park Wschodni i Park na Niskich Łąkach leżące nad rzeką Oławą, Las Osobowicki. Są te tereny zielone szczególnie atrakcyjne dla miłośników przyrody, miejscami nawet dość dzikiej, o leśnym charakterze. To miejsca do których dobrze jest wybrać się rowerem lub drogą wodną – kajakiem lub SUP'em.

Źródło: Canva

Źródło: Canva

- Kajaki oraz SUP'y umożliwiają aktywne przemieszczanie się po Wrocławiu dla szerokiego kręgu turystów i mieszkańców. Ta forma pozwala dotrzeć w miejsca, do których nie dopłyną większe jednostki floty rzecznej, takie jak dość dzikie odcinki rzeki Oławy na wysokości Parku Wschodniego. Płynąc kajakiem lub SUP'em ma się bliski kontakt z wodą, z przyrodą, a jej odgłosów nie zagłusza warkot silnika.
- We Wrocławiu znajduje się kilka wypożyczalni kajaków i ta forma aktywnej rekreacji powoli zdobywa coraz więcej zwolenników. Budzi jednak obawy niektórych osób, które po prostu boją się pływania po szerokiej rzece, na której odbywa się także ruch floty rzecznej czy szybkich motorówek. Rzeczywiście znane są przypadki wywrotek kajaków, wywołane falą motorówek. Rozwój tej formy zwiedzania Wrocławia wymaga wprowadzenia i dotrzymywania zasad wszystkich użytkowników rzeki.
- Ostatnie lata przyniosły także rozwój mody na tzw. SUP'y, czyli Stand Up Paddle, które pozwalają na jeszcze bliższy kontakt z przyrodą i wodą. Również ta forma rekreacji wymaga od innych użytkowników zachowywania zasad wodniackich.
- Zarówno kajaki, jak i SUP-y potrzebują pomostów umożliwiających przybicie i przejście na ląd, czy też po prostu wodowanie jednostki na wodę. Tych pomostów jest obecnie po prostu za mało, podobnie jak tzw. przenosek to przenoszenia kajaków przy śluzach.

- Odra umożliwia także uprawianie takich sportów wodnych jak żeglarstwo i wioślarstwo. We Wrocławiu istnieje kilka klubów sportowych dla miłośników tych sportów, posiadających długą i bogatą tradycję (UKS Żeglarz, Jacht Klub Wrocław, AZS Wratislavia, Pegaz Wrocław). Istnieje też tradycja wodnych drużyn harcerskich funkcjonujących w przystaniach Rancho i Stanica.
- We Wrocławiu znajdują się dwa porty żeglarskie – Marina Topacz w centrum miasta i nowa Marina Osobowice położona przy Kanale Nawigacyjnym. To właśnie w tej drugiej części miasta częściej można zobaczyć białe żagle. W centrum miasta zdecydowanie częściej można spotkać łodzie motorowe.
- Warunki żeglarskie na Odrze należą do dość skomplikowanych ze względu na niskie stany wody, jazy, stopnie wodne i śluzy. Sprzyjają bardziej uprawianiu sportów motorowodnych, niż klasycznego żeglarstwa. Miłośnicy tradycyjnego żeglarstwa mogą raczej korzystać z mniejszych jednostek i rekreacyjnie spędzić czas na wodzie w obrębie miasta.
- Oba sporty słyną z bardzo widowiskowych form rywalizacji – zawodów wioślarskich czy regat żeglarskich. Tego typu imprezy przyciągają wielu widzów i miłośników tych sportów z różnych stron. Niestety w ostatnim czasie we Wrocławiu bardzo rzadko organizowane są tego typu imprezy, choć mogłyby stanowić niemałą atrakcję turystyczną.

Źródło: www.wroclaw.pl

FUNKCJA KULTUROTWÓRCZA

- Rzeka Odra tworzy pretekst do różnego typu działań kulturalnych np. spektakl operowy Otello na Wyspie Piaskowej, działania pt. Mosty w trakcie Europejskiej Stolicy Kultury, pojawia się też czasem w nazwie imprezy, najbardziej znanym przykładem jest chyba festiwal Jazz nad Odrą. Od kilku lat w beach-barach nad Odrą odbywają się też koncerty i inne wydarzenia kulturalne (np. stand-upy).
- Najbardziej znaną imprezą, tematycznie ściśle związaną z Odrą są Dni Odry, zainicjowane w 2016 roku przy okazji otwarcia Bulwaru Xawerego Dunikowskiego. W programie imprezy, mającej miejsce na początku sezonu turystycznego w maju, znajduje się szereg wydarzeń takich, jak wystawy, zajęcia dla dzieci, debaty, gry, warsztaty i koncerty, przyciągające mieszkańców i turystów. Nieco mniej znaną imprezą jest też Dzień Marynarza Rzecznego, który podtrzymuje tradycję żeglugi śródlądowej, integrując środowisko osób zawodowy związanych z tym obszarem.

- Rzeki płynące we Wrocławiu tworzą możliwość kontaktu z przyrodą oraz prowadzenia edukacji przyrodniczo-ekologicznej dla dzieci, młodzieży i dorosłych.
- Przykładem takiej edukacji jest Odrarium utworzone we wrocławskim Zoo, prezentujące w kilku zbiornikach faunę i florę Odry. Działania edukacyjne związane z wodą, w tym również wrocławskimi rzekami, prowadzi też Centrum Edukacji Hydropolis.
- We Wrocławiu poprowadzone są ścieżki przyrodniczo-edukacyjne związane z rzekami. Pierwsza z nich, ścieżka przyrodnicza im. Prof. Anieli Krawiecowej prezentuje rośliny i zwierzęta zauważone z mostów Wrocławia i biegnie w centrum miasta od Parku Słowackiego przez brzegi Odry i jej wyspy. Druga ścieżka, Dolina Bystrzycy, obejmuje dolny bieg Bystrzycy na odcinku między Jarnołowem a Ratyniem. Niestety obie te ścieżki są mało wypromowane i bardzo trudno znaleźć informacje na ich temat, zwłaszcza turystom.
- Przy Wybrzeżu Wyspiańskiego znajduje się Muzeum Odry prowadzone przez Fundację Otwartego Muzeum Techniki, prezentująca statki pływające niegdyś na Odrze od strony technicznej. Zwiedzanie odbywa się na życzenie, po wcześniejszym umówieniu wizyty, co może być utrudnieniem dla turystów.

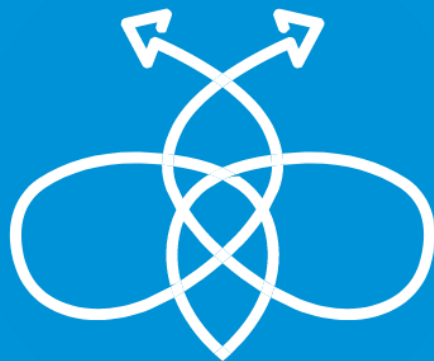

Źródło: zoo.wroclaw.pl

Źródło: odracentrum.org

- Osobnym przykładem działań edukacyjnych zorientowanych na Odrę jest Odra-Centrum utworzone przez fundację OnWater, które prowadzi projekty edukacyjne związane z ekologią i ochroną środowiska naturalnego rzeki.
- W ramach Odra Centrum realizowane są różnorodne inicjatywy, z których warto wymienić kilka kluczowych. Szkoła na Wodzie to program edukacyjny, w ramach którego dzieci zdobywają wiedzę o rzece, jej historii, ekologii oraz flory i faunie. Punkt informacji turystycznej, znany jako iOdra, stanowi miejsce, w którym turyści mogą uzyskać informacje na temat atrakcji turystycznych związanych z rzeką Odrą. Natomiast ODRATEKA to swoista biblioteka tematyczna, gdzie zgromadzone są materiały dotyczące Odry, a także działający punkt gastronomiczny Odra Cafe. Nie brakuje także miejsca dla pasjonatów żeglarstwa - Mała Szkutnia to przestrzeń, w której każdy może nauczyć się budowania łódek i poznać historię żeglugi śródlądowej.
- Odra Centrum ma także na celu promowanie nowoczesnych technologii związanych z ochroną środowiska. Poprzez wykorzystanie elektromobilności czy odnawialnych źródeł energii, takich jak energia słoneczna czy wodna pompa ciepła, dąży do zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych.

BEELINE
RESEARCH & CONSULTING

Katarzyna **Sobolewska**

Janusz **Bujko**

www.beeline-research.pl